

OPIS PROJEKTU

Scenariusz zajęć realizowanych w ramach cyklu szkoleniowego „Biblioteka w filmie, film w bibliotece”, nastawionego na edukację medialną i audiowizualną przy wykorzystaniu narzędzi, materiałów i zasobów udostępnianych przez biblioteki, z równoczesnym kształceniem umiejętności poszukiwania, analizowania i syntetyzowania dostępnych treści i informacji. Poniższy scenariusz przedstawia ramowy przebieg zajęć oraz przykładowy dobór materiału do danego zagadnienia. Warto zaznaczyć, iż każdy temat można zrealizować na kilka różnych sposobów, w zależności od rodzaju grupy, ilości uczestników, inwencji prowadzącego.

KRÓTKI OPIS ZAJĘĆ

Skąd scenarzyści biorą pomysły na filmy? Jak wymyślić najbardziej szaloną opowieść w stylu Charliego Kaufmana, człowieka, który napisał scenariusze do *Zakochanego bez pamięci*, *Adaptacji*, *Być jak John Malkovich*, czy stworzyć intrygę na miarę *Kodu Leonarda da Vinci*? Z pewnością przydatny okaże się krótki kurs kreatywnego myślenia oraz nieprzebrane zasoby biblioteczne!

Zajęcia rozpoczyna projekcja krótkich fragmentów filmów, do których scenariusze napisał Charlie Kaufman. Następnie prowadzący prosi osoby biorące udział w warsztatach o wymienienie charakterystycznych cech tych fabuł (zaburzenie linearności i chronologii, multiplikacja postaci, kilka równoległych płaszczyzn wydarzeń). Jeśli zajdzie taka konieczność – uzupełnia wypowiedzi i podpowiada. Kolejny krok to wprowadzenie do wykorzystywanych przez pisarzy i scenarzystów ćwiczeń stymulujących kreatywność. Uczestnicy zapoznają się z mechanizmami stosowanym przez Edwarda de Bono (*Naucz się myśleć kreatywnie*) i opisywanymi przez Edwarda Nęckę (*Trening twórczości. Podręcznik dla psychologów, pedagogów i nauczycieli*). Razem z prowadzącym wykonują przykładowe ćwiczenia, polegające chociażby na łączeniu przypadkowo wylosowanych elementów w zupełnie nowe treści – wspólna praca ma pokazać, jak korzystać z tych narzędzi. Kolejnym elementem zajęć są ćwiczenia indywidualne: każdy uczestnik, opierając się na zaczerpniętych z różnych źródeł elementach, musi stworzyć autorską historię. Przykładowy sposób działania: uczeń wybiera bohatera filmu, następnie swoją ulubioną książkę, miesza te dwa elementy wkładając postać filmową w realia świata literackiego. Teraz następują kolejne modyfikacje: dodaje głównej postaci brata, zmienia jego narodowość, przenosi akcję w czasie, zaczyna opowiadanie od końca, itd.

Przy doborze kolejnych elementów i sposobów modyfikacji, uczestnicy korzystają z przypadkowo wylosowanych powieści, zbiorów opowiadań, a nawet pojedynczych zdań w nich zawartych. Z każdej kolejnej książki „pożyczają” jedną rzecz, a następnie używają jej do rozwijania i modyfikowania swojej historii. Najlepiej, jeśli podczas pracy spacerują po bibliotece (ruch także wpływa pobudzająco na kreatywne myślenie!) i sięgają (dosłownie!) po publikacje z różnych działów. Wylosowałaś *Solaris*? Wypraw swojego bohatera w kosmos. Trafieś na

książkę przyrodniczą? Zdecyduj, jakie zwierzę może stanąć mu na drodze lub zostać jego najlepszym przyjacielem. A może dotarłeś do działu z romansami? Niech się zakocha, a jego podróż w kosmos stanie pod znakiem zapytania! Tym sposobem powinna powstać zupełnie nowa, autorska historia. Zebrane opowiadania wszystkich uczestników mogą być opublikowane na stronie www.sbp.pl/bibliofilm.

CZAS TRWANIA ZAJĘĆ

1,5 h

CEL OGÓLNY ZAJĘĆ

Uczestnicy zajęć poznają podstawowe mechanizmy myślenia kreatywnego oraz techniki stymulujące myślenie twórcze, biorą udział w praktycznych ćwiczeniach rozwijających te umiejętności, poszerzają swoją wiedzę na temat dostępnych w bibliotece działów.

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- zna i potrafi przywołać definicję kreatywnego myślenia
- zna i potrafi zdefiniować pojęcie myślenia lateralnego przeciwstawione myśleniu logicznemu, potrafi wskazać różnice między nimi
- zna nazwiska najważniejszych badaczy opisujących proces powstawania nowych idei i mechanizmy myślenia twórczego
- zapoznał się z tytułami publikacji na temat technik rozwoju myślenia twórczego
- potrafi odnaleźć publikacje zawierające przykładowe ćwiczenia wspomagające proces myślenia kreatywnego
- zdobył umiejętność samodzielnego wykonywania takich ćwiczeń oraz wykorzystywania ich we własnej pracy w celu pobudzenia procesu twórczego
- zna i potrafi wymienić tytuły filmów, do których scenariusze napisał Charlie Kaufman
- swobodnie porusza się po bibliotece i czytelnicy, poznał umiejscowienie konkretnych działów

Formy pracy:

- grupowa
- zespołowa
- indywidualna

Metody pracy:

- wspólne wykonywanie ćwiczeń
- indywidualne wykonywanie ćwiczeń
- burza mózgów
- projekcja fragmentów filmów

Środki dydaktyczne:

- wydruki podsumowujące najważniejsze informacje dotyczące mechanizmów myślenia kreatywnego oraz zawierające bibliografię przedmiotową – wręczane uczestnikom po zakończeniu zajęć
- dvd z najbardziej znanymi filmami, do których scenariusze napisał Charlie Kaufman – *Zakochany bez pamięci*, *Adaptacja*, *Być jak John Malkovich*, *Niebezpieczny umysł*
- dostępne zasoby biblioteki, czyli materiały, z których uczestnicy czerpią inspirację do kolejnych modyfikacji swoich historii: książki, czasopisma, słowniki, katalogi
- przybory papiernicze: kartki, notatniki, zeszyty, flamastry, kredki, farby

STRUKTURA ZAJĘĆ

1. Powitanie, podanie tematu i celu zajęć.
2. Projekcja filmowa prezentująca wybrane fragmenty filmów według scenariuszy Charliego Kaufmana. Powinny one obrazować cechy charakterystyczne dla twórczości tego scenarzysty: zaburzenie linearności i chronologii, multiplikacja postaci, kilka równoległych płaszczyzn, na których rozgrywają się wydarzenia. Projekcja zakończona jest wspólnym omówieniem i podsumowaniem tych właśnie cech.
3. Omówienie mechanizmów twórczego myślenia oraz technik je rozwijających na podstawie wykonywanych z całą grupą, przykładowych ćwiczeń.

Zagadnienia, które powinny być poruszone:

- próba odpowiedzi na pytanie, czym jest twórcze myślenie? Według jednej z pierwszych definicji, autorstwa Maxa Wertheimera, polega ono na restrukturyzacji oraz zakwestionowaniu posiadanej wiedzy, co daje nowy wgląd w istotę danego zagadnienia
- kojarzenie idei jako podstawowy mechanizm twórczości. Dwa sposoby kojarzenia idei:
 - łańcuch: oddalanie się od idei wyjściowej dzięki wprowadzaniu kolejnych ogniw łańcucha asocjacyjnego
 - gwiazda: zbiór skojarzeń będących reakcją na ideę wyjściową, a nie poprzednie skojarzenie w łańcuchu
- pojęcie superpozycji – nakładanie jednego obiektu na drugi w celu uzyskania nowych idei
- koncepcja myślenia lateralnego autorstwa Edwarda de Bono, przeciwstawienie myślenia lateralnego myśleniu logicznemu

-
- Kopiowanie a kreatywność:
 - Mark Earls, In praise of copying <http://www.theschooloflife.com/blog/2012/07/in-praise-of-copying/>
 - Paul Arden, Cokolwiek myślisz, pomyśl odwrotnie
 - Przywołanie nazwisk autorów opisujących techniki rozwoju twórczego myślenia
 - Edward Nęcka, Trening twórczości. Podręcznik dla psychologów, pedagogów i nauczycieli
 - Edward de Bono, Naucz się myśleć kreatywnie
-

4. Ćwiczenia indywidualne: każdy z uczestników rozpoczyna tworzenie swojej historii. Ważne, aby opierał się na różnych źródłach – filmach, książkach, serialach, tekstach piosenek, mitach, pojedynczych słowach, czerpiąc z nich poszczególne elementy oraz inspirując się nimi. Chodząc po biblioteki i losując kolejne wydawnictwa, poznaje rozmieszczenie i rodzaje dostępnych działów.

5. Kolejne etapy powstawania fabuły powinny być notowane przez uczestników lub utrwalane w innej formie – rysunki, szkice, komiks. Każdy wybiera technikę najbardziej dla niego naturalną lub najsilniej go inspirującą. Ćwiczenia można wykonywać indywidualnie bądź w grupach, w zależności od ilości osób biorących udział w zajęciach. Indywidualna praca gwarantuje, iż każdy uczestnik będzie zaangażowany w zadanie w takim samym stopniu, co pozostali, grupowa – daje możliwość wyćwiczenia jeszcze jednej, stosowanej w grupach popularnej techniki myślenia kreatywnego, a mianowicie burzy mózgów.

PRZYKŁADOWA BIBLIOGRAFIA ORAZ FILMOGRAFIA

- Paul Arden, *Cokolwiek myślisz, pomyśl odwrotnie*, tł. O. Siara, Kraków 2008.
- Aneta Chybicka, *Psychologia twórczości grupowej: jak moderować zespoły twórcze i zadaniowe*, Kraków 2006.
- Edward de Bono, *Myślenie lateralne: idee na przekór schematom*, tł. C. Welsyng, Gliwice 2007.
- Edward de Bono, *Myślenie równoległe*, tł. K. Dmoch, Warszawa 1998.
- Edward de Bono, *Naucz się myśleć kreatywnie*, tł. M. Madaliński, Warszawa 1998.
- Edward Nęcka, *Psychologia twórczości*, Gdańsk 2001
- Edward Nęcka, *Trening twórczości. Podręcznik dla psychologów, pedagogów i nauczycieli*, Kraków 1998.

- *Adaptacja*, reż. Spike Jonze, scen. Charlie Kaufman, USA 2002.
- *Być jak John Malkovich*, reż. Spike Jonze, scen. Charlie Kaufman, USA 1999.
- *Niebezpieczny umysł*, reż. George Clooney, scen. Charlie Kaufman, USA 2003.
- *Zakochany bez pamięci*, reż. Michel Gondry, scen. Charlie Kaufman, USA 2004.

koncepcja i pomysł serii: Agata Szczotka-Sarna
nadzór merytoryczny: Aleksandra Świerk
współpraca redakcyjna: Katarzyna Wajda
projekt i skład: Vivid Studio

Ten utwór jest dostępny na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 3.0 Polska.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.